

Dato 8. oktober 2019
Saksnr.: 201702481-4
Saksbehandler Johanne M. Benitez Nilsen

Saksgang

Formannskapet

Møtedato

20. november 2019

Invitasjon til videre medlemskap i det nordiske nettverket mot radikaliserings og voldelig ekstremisme - Nordic Safe Cities (2020-2021)

Sammendrag

Trusselen som voldelig ekstremisme utgjør i Norge i dag, er mer kompleks og utfordrende enn tidligere. Fremveksten av internett og sosiale medier som radikaliseringsarena samt internasjonale og globale forhold, har fått stor betydning for trussel situasjonen i landet.

Kommunedirektøren vurderer ekstremisme, terrorisme og radikaliserings som et svært viktig felt å være oppdatert på. Kommunens lange erfaringen med høyreekstreme miljøer i Kristiansand har bidratt til høy ekspertise på feltet. Kommunedirektøren er opptatt av at den høye kompetansen og kunnskapen om radikaliserings og voldelig ekstremisme opprettholdes. Det er behov for å forsterke samarbeide på tvers av forvaltning, på tvers av fagfelt og på tvers av byer både lokalt og i Norden i det videre forebyggingsarbeidet.

Bystyrets vedtak om å være et fyrtårn for andre byer innebærer en aktiv søken etter ny kunnskap, nye løsninger og nye samarbeidsformer – og vil være førende for kommunens prioriteringer på området.

Kristiansand kommune har vært medlem i Nordic Safe Cities siden oppstart i 2016. Medlemskapet har gitt kommunen svært verdifull oppdatering og kunnskap på feltet. I nettverket samarbeides det på tvers av nordiske land, og det deles av erfaringer, løsninger, strategier og tiltak på et svært komplekst og utfordrende område.

Nordic Safe Cities går over i en ny fase hvor medlemsbyene inviteres til å forplikte seg ytterligere i nettverket. Det innebærer blant annet en medlemsavgift på 75.000 DK årlig for 2020 og 2021. Medlemskapet gir Kristiansand kommune et automatisk styremedlemskap i Nordic Safe Cities og tilgang til et større internasjonalt nettverk. Videre vil nettverket kunne gi kommunen mulighet for å påvirke nasjonale myndigheter i de nordiske landene på området.

Med bakgrunn i kommunens historikk, kommunens internasjonale posisjon på området og kommunens lokale behov, anbefaler kommunedirektøren at Kristiansand kommune fortsetter sitt medlemskap i Nordic Safe Cities.

Medlemsavgiften spilles inn som et tilleggsforhold i forbindelse med behandling av økonomiplanen 2020. Videre medlemskapsavgift innarbeides i økonomiplanen for 2021.

Forslag til vedtak

Kristiansand kommune fortsetter sitt medlemskap i Nordic Safe Cities.

Camilla Dunsæd
Kommunedirektør

Torbjørn Urkjell
Direktør kultur og innbyggerdialog.

Vedlegg: Invitasjon – Nordic Safe Cities
Programerklæring

Bakgrunn for saken

I kjølvannet av terrorangrepet i København 2015 tok Nordisk ministerråd initiativ til å opprette et nettverk for de nordiske landene for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Kristiansand kommune ble invitert til å delta på oppstartsmøte med Nordisk ministerråd i København januar 2016. Kristiansand har siden den gang vært aktive medlem i nettverket og har i ettertid offisielt forpliktet seg i nettverkets programerklæring. (Kommunalutvalgsmøtet februar 2017 – vedlagt)

Nordic Safe Cities er et nettverk for nordiske byer med formål om å skape større trygghet i Norden gjennom å forhindre terrorisme, radikaliserings og voldelig ekstremisme. Nettverket er en del av et større nordisk ministerrådsprogram for demokrati, inkludering og trygghet og har eksistert i snart tre år. Nettverket består av store og små kommuner i Norden – fra Norge er blant annet Oslo, Larvik, Fredrikstad, Sarpsborg, Bærum, Skien, Haugesund m.fl medlemmer av nettverket.

Nettverket har lagt vekt på å arrangere samlinger både for politisk ledelse i kommunene og for fagpersoner innen feltet. Eksempler på tema er; online radikaliserings, demonstrasjon, Nordisk motstandsbevegelse, demokrati og medborgerskap, samarbeid med trossamfunn/moskeer, trygghet i det offentlige rom, hjemvendte fremmedkrigere mm.

I løpet av disse tre årene har nettverket samlet mer enn 30 byer på tvers av de nordiske landene og knyttet til seg flere ulike internasjonale kompetansemiljøer. Nettverkssamlingene har vært preget av høy faglighet med et særlig fokus på deling av kunnskap og erfaring mellom medlemsbyene. I tillegg har samlingene vektlagt kunnskapsformidling fra de fremste ekspertene i Europa på området.

Fra og med 2020 går nettverket over i en ny fase for samarbeid hvor det er ønskelig at medlemsbyene forplikter seg i større grad enn tidligere for å sikre langsiktig og bærekraftige rammer for nettverket. Det innebærer en medlemsavgift på 75.000 DKK årlig for to år av gangen (2020-2021). Frem til nå har nettverket vært gratis.

Kristiansands satsing mot radikaliserings og voldelig ekstremisme

Kristiansand er blant de kommunene i Norge som har hatt størst utfordring med høyreekstremisme siden 1990-tallet. Frem mot slutten av 2010-tallet var det flere perioder med oppblomstring av høyreekstreme ungdomsmiljøer i byen.

Kommune, skole, politi og frivillige har gjort en omfattende innsats for å bekjempe rasisme og volden, samt løse opp de voldelige høyreekstreme miljøene i Kristiansand opp igjennom tidene. I tillegg har kommunen hatt et utstrakt samarbeidet med ulike forskningsmiljøer som har systematisert erfaringene og tilført kommunen kunnskap og kompetanse på området.

Den lange erfaringen med det høyreekstremer miljøet har bidratt til høy ekspertise på feltet. Denne erfaringen har kommunen brukt til å imøtekomme dagens utfordringer både innen religiøs ekstremisme og politisk ekstremisme.

Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme har vært, og er fortsatt, et viktig satsingsområde for kommunen. I 2016 besluttet bystyret at Kristiansand skulle være *et fyrtårn i kampen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*. (Kriminalitetsforebyggende plan 2016 – 2020). I dette ligger det ambisjoner om at kommunen skal være fremoverlent, innovativ, søke etter ny kunnskap, nye metoder og nye samarbeidsarenaer, og i tillegg kunne dele av våre erfaringer på området.

Kommunens brede, helhetlige og systematiske arbeid med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme har fått oppmerksomhet utenfor landets grenser. Siden 2015 har kommunen vært utpekt som «ekspertby» i det globale nettverket *Strong Cities Network* og senere også i det nordiske nettverket *Nordic Safe Cities* som denne politiske saken omhandler.

Utfordring, trender og utvikling

Radikaliserings og voldelig ekstremisme er begreper som brukes for å definere graden av aksept for bruk av vold for å nå sine politiske, religiøse og ideologiske mål – og kan i ytterste konsekvens føre til terrorhandlinger. (Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, 2015).

Trusselen som voldelig ekstremisme utgjør i Norge i dag, er mer kompleks og utfordrende enn tidligere. Fremveksten av internett og sosiale medier som radikaliseringsarena samt internasjonale og globale forhold har fått stor betydning for trussel situasjonen i landet.

Det er særlig to dominerende motpoler innenfor voldelig ekstremisme i Norge i dag; islamistisk ekstremisme og islamfiendtlig høyreekstremerisme. Disse motpolene vil påvirke radikaliserings og trusselbildet fremover og har en gjensidig påvirkning på utfordringsbildet. (PSTs trusselvurdering 2019)

PST vurderer at den mest alvorligste terrortrusselen i 2019 vil komme fra ekstreme islamistiske grupper. Etter de høyreekstremer terrorangrepene mot to moskeer på New Zealand tidligere i år og terrorangrepet mot Al-Noor moskeen i Bærum 10. august 2019, har PST oppgradert trusselen fra det høyreekstremer miljøet. *Eventuelle forsøk på høyreekstremer terror det kommende året vil sannsynligvis utføres av få personer, og rettes mot symbolmål. Eksempler på dette er møteplasser for muslimer og ikke-vestlige innvandrere*. PST opplyser at terrorisme som metode har støtte blant flere norske høyreekstremer.

Lokalt i Agder mener politiet at det finnes flere personer i Agder som er radikaliserede: *«Også på Sørlandet er det et antall personer som vi får bekymringsmeldinger på som kan være radikaliseret»*. (Strategi for forebygging av voldelig ekstremisme, hatkriminalitet og polarisering i Agder 2019 – 2025)

I 2015 beskrev politiet utfordringen på denne måten i deres notat til Justis- og beredskapsdepartementet (Vedlegg til søknad om opprettelsen av Plattform, august 2015):

Agder har i flere tiår hatt utfordringer knyttet til voldelig ekstremisme. Med jevne mellomrom har det høyreekstremer miljøet blusset opp. I dag utgjør de mer et ordensmessig problem enn en trussel. I dag synes de å være dårlig organisert og mangler profilerte lederfigurer. Av erfaring vet vi at den situasjonen fort kan snu.

Fremmedkrigere har fått mye oppmerksomhet, men det er verd å merke seg at politiet er mer bekymret for de som ikke reiser. Det er med bekymring vi registrerer et økende antall

meldinger på personer i Agder som støtter eller sympatiserer med organisasjoner som ISIL, Al-Qaida, Taliban og Boko Haram.

Høyreekstreme og rasistiske ungdomsmiljøer ser vi lite eller ingenting til i dag i Kristiansand. Det har imidlertid den senere tid vært avholdt gatedemonstrasjoner, markeringer, parader, og andre aktiviteter fra høyre-radikale og høyreekstreme organisasjoner som Norsk motstandsbevegelse (DNM), Pegida, Odin Soldater og Stopp islamiseringen av Norge (SIAN). Dette er nesten utelukkende organisasjoner som er representert av voksne menn (og noen få kvinner).

I følge nyere forskning på område er det et utviklingstrekk innen høyreekstremisme at det ikke lenger er et utpreget ungdomsproblem, men mer knyttet til miljøer som består av voksne. Heller ikke det islamistiske miljøet i Norge er dominert av ungdommer. I følge PSTs temarapport fra 2016 som ser på bakgrunnen til personer som frekventerer ekstreme islamistiske miljøer i Norge, er de fleste personene over 18 år (snittalder på 27,5). (Høyreekstremisme i Norge, utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier, Tore Bjørgo, 2018)

Vurdering

Kommunedirektøren vurderer ekstremisme, terrorisme og radikaliseringsfeltet som et svært viktig felt å være oppdatert på. Kommunedirektøren er opptatt av at den høye kompetansen og kunnskap om radikaliserings og voldelig ekstremisme i Kristiansand opprettholdes. Bystyrets vedtak om å være et fyrtårn for andre byer innebærer en aktiv søken etter ny kunnskap, nye løsninger og nye samarbeidsformer, noe dette nettverket bidrar til.

Utfordringsbildet i Norge viser at feltet endrer seg raskt og at det er behov for oppdatert kunnskap, mer samarbeid og bedre koordinering av arbeidet på området. Også lokalt i Kristiansand har vi tidvis utfordringer med håndtering av demonstrasjoner fra høyreekstreme miljøer og konkrete bekymringer for enkeltpersoner som er radikaliserede.

Et by-til-by-samarbeid gjennom Nordic Safe Cities vil kunne gi kommunene i nettverket, lokale verktøy for å komme med inngrep på et felt som er svært komplekst og utfordrende. Kommunedirektøren er av den oppfatning at dette er et nettverk som kommunen har hatt stor utbytte av.

Som medlem av Nordic Safe Cities blir byen en del av et større program og nettverk som kommunen selv har mulighet til å påvirke gjennom automatisk styremedlemskap. Ved å investere i nettverket vil Kristiansand kunne få en rask tilgang til rådgivning og ekspertise som er i de nordiske byene.

Kommunedirektøren vurderer at dette er viktig nettverk å prioritere i fremtiden. Kommunens posisjon nasjonalt og internasjonalt innen dette fagfeltet bidrar videre til å oppnå kommuneplanens overordnede mål om sikre at Kristiansand blir en nasjonalt ledende og internasjonalt orientert kommune.

Med bakgrunn i kommunens historikk, kommunens internasjonale posisjon på området og kommunens lokale behov, anbefaler kommunedirektøren at Kristiansand kommune fortsetter sitt medlemskap i Nordic Safe Cities.

Medlemskapsavgiften er kr 75.000 DKK.